

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 4. De substitutione reciproca, seu breviloqua, & compendiosa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

pris, in quibus jura inducunt diversitatem.

2236 *Not. 3.* Si filius, mente captus, habeat plures descendentes, Patrem non posse unum ex illis substituere, reliquis omninò præteritis; ita Sichardus, & alii; quia hoc est contra pietatem. Ut autem hæc, quæ dicta sunt, rectius intelligantur, apponimus verba §. 1. *Instit. de pupill. substitut.* quæ sic habent: *Humanitatis intuitu parentibus indulgemus, ut, si filium, nepotem, vel pronepotem cujuscunque sexus habeant, nec alia proles descendendum eis sit; iste tamen filius, vel filia, nepos, vel neptis, pronepos, vel proneptis, mente captus, vel mente capta perpetuò sit; vel, si duo, vel plures isti fuerint, nullus verò eorum fapiat, licet iisdem parentibus legitima portione ei, vel eis relicta, quos voluerint, his substituere, ut occasione hujusmodi substitutionis, ad exemplum pupillaris, querela nulla contra testamentum eorum oriatur, ita tamen, ut, si postea respuerit, vel respuerint, talis substitutio cesset; vel, si filia, aut alii descendentes ex hujusmodi mente capta persona sapientes sint, non liceat parenti, qui, vel quæ testatur, alios, quàm ex eo descendentes, unum, vel certos, vel omnes substituere, sin verò etiam liberi Testatori, vel testatrici sint sapientes, ex his verò personis, quæ mente capta sunt, nullus descendat, ad fratres eorum unum, vel certos, vel omnes, eandem fieri substitutionem oportet.*

2237 *Not. 4.* Substitutionem exemplarem probabilius non expirare, nisi amentiam radicatus sublatam, vel ita, ut prudenter judicari possit, non redituram; nam in casu opposito rectius censetur perpetua; an autem, & quando exemplaris substitutio contineat alias, pendet à verbis, quibus exprimitur.

§. 4.

De substitutione reciproca, seu breviloqua, & compendiosa.

2238 **Q**uarta species substitutionis est reciproca, quæ Pater, duos, vel plures hæredes instituit, eosque sibi invicem substituit, §. *Et plures*, *Instit. de vulgari substitut.* Non est substitutio simplex, sed mixta, plures sub se substitutiones continens, ut notat Pirhing *h. e. n. 64.* & à nobis dictum est supr. n. 2007. nec diversam ab aliis substitutionibus speciem constituit, quia solum in modo, & qualitate ab aliis differt. *L. nam hoc jure 4. ff. de vulg. substitut.*

Substitutio compendiosa (de qua diximus supra n. 2007. quod constituit quintam speciem) dicitur, quæ verborum compendioso plures in se substitutiones continet, secundum diversam tempora, & ætates. Hinc si quis dicat: *hæredem meum instituo Filium, & si is deceaserit, substituo illi Cajum*; Cajus succedet ex vulgari substitutione, si filius non adit hæreditate, vel ante testatorem obierit; si filius adit hæreditate, sed ante pubertatem obeat, Cajus succedet ex pupillari; si post pubertatem, locum habet substitutio fideicommissaria: si denique post pubertatem filius amens fiat, Cajus succedet ex substitutione exemplari, sic Covarruvias in c. Raynuius de Testam. §. 9.

Not. præterea, sæpius dubitari posse, quas substitutiones simplices in se continent at substitutio reciproca, seu breviloqua; dicendum id ex qualitate personarum, & circumstantiis colligendum esse, si non sint plures substituti in eodem gradu, nam verbum substituo, est verbum commune, tam directum, quam obliquum sensum recipiens, & quia alioquin sæpe talis substitutio inutilis esset, quia altero non adunte hæreditatem, hoc ipso alteri pars ejus accrescit absque substitutione: ergo pro hoc casu esset substitutio inutilis: ergo ut sit utilis, debet esse pro casu, quo alter adit hæreditatem; ergo debet prodesse, ut fideicommissaria; ratio ulterior est, quia censetur favere voluisse substituto; ideo, si huic magis expediat, substitutionem esse vulgarem, talis præsumetur facta: sin verò expediat esse fideicommissariam, præsumetur talis facta esse.

Ex hoc habetur, quod substitutio reciproca, seu breviloqua contineat duas vulgares, & nullam pupillarem, si duo impuberes, sed emancipati substituantur invicem; emancipatis enim non potest pupillariter substitui, quia non sunt in patria potestate. Deinde quod non contineat duas pupillares, & non vulgares, si filiis impuberibus exhæredatis invicem substituantur; tunc enim vulgares includi non possunt, quia exhæredati non possunt esse hæredes, atqui deberet alteruter posse esse hæres, ut vulgaris substitutio locum haberet.

Not. autem à nonnullis addi sextam speciem, nempe militarem, quam definiunt, quod sit substitutio directa, & simplex, quæ quis ex solo privilegio hæredem sibi substituit; per particulam: *ex solo privilegio* excludit.

excluditur vulgaris substitutio; hic modus specialis stat in eo, cum quis duos heredes instituit quoad tempus, primum usque ad tempus, sive certum, sive incertum, ut ad decem annos, vel ad tempus vitæ; alterum vero ex eo tempore, v.g. post decem annos, vel post mortem prioris, vi cuius substitutionis secundo institutus capit hereditatem adveniente tempore, immediate à Testatore, neque primo institutus potest aliquid deducere, sicut potest hæres fiduciarius, seu gravatus. De hoc agitur L. 15. ff. de vulg. subst. & L. 5. ff. de testam. mili.

S. 5.

De Substitutione indirecta.

2243 **S**ubstitutio indirecta, seu quod idem est, *fideicommissaria*, in genere dicitur, quæ alicui per intermediam personam, sive per ministerium, & quasi manum alterius relinquatur. Ex quo vides per fideicommissum heredem ab intestato, vel etiam ex testamento gravari, seu obligari à Testatore, ut hereditatem, vel totam, vel aliquam ejus partem alteri restituat, quam scilicet Testator ad hoc expressit. Fideicommissum duplex est, aliud *universale*, quando hæres gravatus rogatur, vel jubetur *vocari* hereditatem, vel ejus partem (puta dimidiam, vel quartam) alteri restituere; aliud *particulare*, quando hæres tantum unam, vel alteram rem particularem ex hereditate dare jubetur, de quo in Instit. est Titulus de rebus singulis per fideicommissum relictis. Hoc in plerisque sequitur naturam legati, & jure novo ab illo re ipsa non distinguitur, ut notat Zoësius in ff. ad S. C. Trebellian. n. 9. Not. autem heredem directum, substitutione fideicommissaria gravatum, vocari heredem *fiduciariam*, eum vero, cui hæres directus hereditatem restituere tenetur, vocari heredem *indirectum*, & *fideicommissarium*, quibus positus.

2244 **Q**uæres 1. quis sit effectus substitutionis fideicommissariæ: R. quod sit iste, ut si hæres directus, fideicommissum in testamento, vel etiam ab intestato, gravat^r in Codicillo, hereditatem alteri relinquendam nolit adire, officio judicis cogi possit, ut adeat, & aditam alteri restituat s. *ergo*. Instit. de fideicom. hered. Unde si Testator heredem directum gravet fideicommissum, censetur illi hoc onus imposuisse sub hac conditione

tacita, *si sine liberis decesseris*, (nisi oppositum exprimat) ex L. 102. ff. de condit. & demonstr. & L. 30. C. de fideicommiss. Quare, si hæres fiduciarius liberos suscipit, quilibet substitutus extraneus, & uxor, excluditur, sic Zoësius cit. n. 30.

Quæres 2. an filius substitutione fideicommissaria gravatus, ut, si moriatur *sine liberis*, hereditatem v.g. Titio relinquat, per hoc, quod fiat Religiosus, censetur mortuus, ad effectum faciendæ transmissionis in alterum, & hoc ipso hereditas fiat substituti? R. 1. ex jam alibi dictis per ejusmodi substitutionem substituto ante conditionis eventum nullum jus acquiri, nisi spem, seu jus conditionatum, *si institutus sine liberis decesserit*, quia taliter substitutus est secundo institutus sub conditione suspensiva.

R. 2. si Substitutus moriatur ante institutum, substitutionem expirare quoad illum; quia jus illud nunquam in eo fieri potest absolutum, non quam diu substitutus vivit, vivo instituto, capace juris temporalium, vel in se, vel in communitate, in qua naturaliter vivit; quia sic nec naturaliter, nec civiliter mortuus est ad effectum retinendi fideicommissum, ut magis patebit ex dicendis; *non etiam*, postquam substitutus mortuus est, quia sic non est capax ullius juris; ergo. Sic Thomas Sanchez. L. 7. summa. c. 16. n. 10.

R. 3. Substitutionem sub conditione, *si institutus decesserit sine liberis*, non fortiter effectum *per mortem civilem instituti*; quia *mors* appellatione venit tantum *mors naturalis*, quando sumus in conditionali dispositione, vel fideicommissaria; ita Surdus, Tuschus, & alii, quos citat, & sequitur Barbosa de Appellativis, appellat. 157. n. 6. & seq. quia conditio purificari debet *in casu vero, non ficto*, L. qui heredi. S. *Marius*. ff. de condit. & demonstrat. Mors autem *civilis*, est *mors ficta*, & *non vera* per L. 1. §. *fin* ff. de bonorum possess. contra tabulas; ita Surd. citatus: per totum; ubi expresse habet substitutum *pro casu mortis* non admitti per mortem *civilem instituti*; & ideo mors civilis non aequivalet morti naturali in conditionibus implendis, vel in materia fideicommissaria, ut pluribus ostendit Barbosa in tract. de locis communibus argumentorum juris, loco 74. n. 2. sed de hoc jam alibi actum est.